

L'idiota

Ester Jordana, Esperanza López Parada, Carlos Losilla, Chantal Maillard i Javier Peñafiel

A cura de Martí Peran amb la col·laboració de Rafa Ruiz

Del 5 de juliol al 13 d'octubre de 2024

Inauguració, divendres 5 de juliol a les 19 h

Bòlit_PouRodó

El proper divendres 5 de juliol a les 19 h al Bòlit_PouRodó tindrà lloc la inauguració de l'exposició «L'idiota», comissariada per Martí Peran en col·laboració amb Rafa Ruiz i que aplega les intervencions d'Ester Jordana, Esperanza López Parada, Carlos Losilla, Chantal Maillard i Javier Peñafiel.

En aquesta mostra de cambra, s'hi reuneixen una proposta visual que aplega més d'un centenar de "fitxes clíniques" d'idiotes, reals i ficticis, de la procedència més diversa, les reflexions en format entrevista d' Ester Jordana, Esperanza López Parada i Carlos Losilla i les obres de Javier Peñafiel i Chantal Maillard.

L'idiota

Temps enrere, l'idiota no era ni un ximple, ni un boig i encara menys un artista. L'idiota —una mica cínic i una mica escèptic— era qui es lliurava a la immanència de la vida. Si avui és urgent concebre una modalitat d'existència diferent d'aquella que ens captura, per què no fer-ho rehabilitant l'idiota?

L'idiota és, abans que res, un simple, un *qualsevol* capaç de relacionar-se amb la realitat de manera muda o, per contra, jugant-hi. Indiferent enfront dels imperatius de la capacitat, la productivitat, les convencions i la configuració d'identitat, l'idiota només cohabita amb el mer esdevenir del món. Aquesta simplicitat de l'idiota ens espanta, i per això hem preferit identificar-lo com a deficitari i disfuncional. Però, què passaria si alliberéssim la nostra potència d'idiotesa?

L'amenaça de l'idiota s'ha neutralitzat a través de dos processos elementals de captura: la reclusió clínica i el confinament artístic. Mitjançant la identificació de la idiotesa com una patologia mental, aquella capacitat d'una vida sobirana i juganera, ha estat arrestada per la cultura del diagnòstic per tal de reduir-la a paradigma de l'anormalitat. Al mateix temps, quan els disbarats de l'idiota ho feien factible, les seves nicieses s'han identificat amb l'art perquè l'absurd adquireixi un valor determinat i així torni a l'esfera de la dignitat. Malgrat aquestes advertències, l'idiota es resisteix.

Idiotes. repertori

Aquesta col·lecció d'aparents "fitxes clíniques" en format d'arxiu mostra múltiples idiotes, reals o ficticis, procedents de la literatura, el cinema, les arts vives o la filosofia. El repertori és molt heterodox, incomplet i, fins i tot, una mica arbitrari atès que no té la funció de capturar un arquetip sinó que, altrament, vol obrir la seva figura en encarnacions nombroses i dissemblants. En paraules del comissari:

«El repertori d'idiotes és idiota. Una reunió de ximplets incapaç de constituir-se com a comunitat. Cadascú és idiota per la pròpia idiosincràsia. Com ha de ser. El consultor del repertori, en conseqüència, no podrà atrapar la figura de l'idiota; no obstant, li arribarà una fressa reconeguda. Es pot accedir a la idiotesa per llindars molt diferents i no és necessari creuar-los tots. L'idiota ho és per radical escepticisme (Pirrò d'Elis, Stephen Daedalus...), per excés d'una suposada ingenuïtat bondadosa (Mishkin, Lazzaro...), per conservar animalitat (Benjy, Rotpeter...), per la natura simple i lleugera (Hirayama, Ulrich...), per l'ociositat dràstica (Oblómov, Bartleby...), per la infantesa perpètua (Bella Baxter, Kenneth Koch...), per les desídies (Heinrich, Zeno,...), pels despropòsits (Tzara, Harpo...), per la caiguda (Herteveig, Lenz...) i, fins i tot, per la impostura (Henrick, Goldsmith...).»

El repertori, sens dubte, convoca el desconcert: tots aquests idiotes ho són de veritat? Potser aquesta no és la pregunta correcta. El que murmura aquest arxiu és una afirmació: «tots som idiotes». Una altra cosa és que ens hàgim esforçat en desmentir-ho, bé sigui per l'obsessió per constituir-nos com a subjectes atrapats en una personalitat íntegra, per l'obediència al mandat de contenir la nostra potència d'imaginació, per les rutines o necessitats, o per la negligència intel·lectual que, de forma paradoxal, ens obliga a desmentir la idiotesa del món sota diversos sistemes

de creences (l'imperatiu categòric, la raó científica, la moral religiosa...). En aquesta tessitura és necessari recompondre l'idiota que som. Potser aquest recull de veus i de fitxes d'idiotes acabi constituint una possible comunitat inconfessable.

Chantal Maillard: artista

En una altra de les instal·lacions, la veu de la poeta malaguenya d'origen belga Chantal Maillard reproduïx fragments de *Hilos* (2007) i *Cual menguando* (2018), uns llibres a cavall entre la poesia, la prosa i el teatre. Inserint-se en la millor tradició de Samuel Beckett, *Cual* és un personatge que l'acompanya, que la contradiu i es converteix en el revers dels qui fossin protagonistes dels poemes tràgics o les indagacions metafísiques. *Cual. La pel·lícula* és una breu videocreació rodada en Super 8 al barri xino de Màlaga sota la direcció de Gerardo Ballesteros i amb Maillard fent del misteriós *Cual*.

Javier Peñafiel: artista

Les propostes de Javier Peñafiel s'articulen entorn d' Egolactante i Idio te, dos idiotes que s'escriuen cartes. El primer personatge fou creat el 1999 per bramar en sordina les maniacodependències i contradiccions del subjecte contemporani. Capgròs, però amb perfil elegant, és qui pren la paraula. No ho fa en nom del propi artista, no és el seu àlies o el seu sòcies, sinó que ho fa en nom d'un *qualsevol*, potser de tots nosaltres en la mesura que tals. Al seu torn, Idio te és un nouvingut que ha estat engendrat a propòsit per a l'ocasió.

Ester Jordana: dissertació

Jordana relata la figura de l'idiota o l'"anormal" –accepció més comuna- a través de textos psiquiàtrics constitutius del projecte de la modernitat (segles XVI-XIX) que pretenia aplicar el darwinisme i un cert determinisme eugenèsic per categoritzar els individus. Jordana parteix del llegat crític de la biopolítica de Michel Foucault.

Esperanza López Parada: dissertació

Esperanza López Parada recorre a escriptors com Piglia, Hölderlin, Beckett... per parlar de la relació que molts d'aquests autors i els seus personatges tenen amb el llenguatge com un espai de recerca. Aquest es manifesta com un àmbit que no ens ve donat ni construït, que no és funcional, lògic o merament comunicatiu, sinó com un esdeveniment que passa a través d'aquests personatges i que es manifesta, per tant, de forma única.

Carlos Losilla: dissertació

Losilla ens parla d'una història del cinema plena de personatges idiotes, aquells que desafien l'ordre establert oposant-li el que més tem: la incoherència, el balbuceig, el discurs inarticulat que ja no pot ser discurs. Però és que el cinema mateix, com a dispositiu, és també un art idiota, un mecanisme que mira i mira sense cap voluntat d'extraure conceptes o idees d'aquesta mirada deambulant. Posant de relleu gèneres cinematogràfics com *l'slapstick* i el primer *fantastique*, el cinema còmic del període mut i aquell altre que alberga els primers monstres, del vampir a la criatura de Frankenstein, a les pel·lícules de la Universal als anys trenta. El foll, el monstre: avatars de l'idiota en el seu vessant més agressiu i amenaçador.

BIOGRAFIES

Ester Jordana és professora de la Universitat de Saragossa. Ha estat docent a l'escola Massana d'Art i Disseny de Barcelona i professora col·laboradora a la Universitat Oberta de Catalunya. És llicenciada en Psicologia per la Universitat Rovira i Virgili i llicenciada i doctora en Filosofia per la Universitat de Barcelona, amb una tesi sobre Michel Foucault. La seva investigació se centra en l'àmbit del pensament crític contemporani. També ha publicat el llibre *Michel Foucault: biopolítica i governamentalitat* (Gedisa, 2018) en el marc de la col·lecció Pensament polític postfundacional.

Esperanza Lòpez Parada és poeta, assagista i traductora, exerceix com a professora de Literatura Hispanoamericana a la Universitat Complutense de Madrid. Els seus últims llibres de poesia son *La rama rota* (2006), *Las veces* (2014) i *Un tiempo de gracia* (2022).

Carlos Losilla va voler ser idiota des de molt petit però fins ara no ho ha aconseguit. Els seus intents queden reflectits en alguna classe, a la UPF i a l'ESCAC, i en diversos llibres sobre cinema, el darrer dels quals respon a l'adequat títol de *Deambulaciones* (2021).

Chantal Maillard recela dels epítets i altres marques identitàries com les de poeta o filòsofa. Prefereix dir que escriu perquè és el que millor sap fer. També ha exercit durant anys la docència d'Estètica i de Filosofia Oriental en la Universitat de Màlaga. Li agrada dir que, de tots els seus personatges, Cual és el que més tendresa li

desperta. D'entre els seus últims títols destacaria *La compasión difícil* (2019), *Medea* (2020), *Lo que el pájaro bebe en la fuente y no es el agua* (2022) i *Decir los márgenes* (2024).

Javier Peñafiel ha exposat a museus australs i boreals, entre Pequín i Santiago de Xile. Realitza performances, anomenades *confedramas*, amb públics de dos a quatre-centes persones: des d'una ex fàbrica de xocolata suïssa a la ciutadella a El Caire, des de la biennial de Sao Paulo més vital al museu de carrosses fúnebres de Barcelona, des del jardí d'una casa fortalesa a Mèxic a un estudi mèdic a Milà. També, exposicions en galeries de tot tipus i escala de valors, laboratoris d'art públic i transformacions espectrals d'auditoris, escassament fòssils. Té obra, climatitzada, en diferents col·leccions i un gran nombre de publicacions confiades en no repetir-se mai. *Idio Te*, *egolactante*, *diagnosis balbuceo* o *desactivo domicilios*, son alguns dels seus personatges sempre en distancia, ment. www.javierpenafiel.com

Martí Peran: curador

És un escèptic que es dedica a la docència, el comissariat i a l'escriptura. Cap d'aquestes activitats no ha aconseguit mitigar les seves reserves cap al món de l'art. Amb tot, porta dècades a la Universitat de Barcelona, ha comissariat nombroses exposicions i, entre els seus treballs publicats, destaca *Indisposición General. Ensayo sobre la fatiga* (2016) i *El idiota. Ensayo sobre cualquiera y, a ratos, sobre arte* (2024). www.martiperan.net

PROGRAMA PÚBLIC

Visites comentades a l'exposició

Amb Martí Peran, comissari

Dijous 18 de juliol a les 19 h

Divendres 6 de setembre a les 19 h

Bòlit_PouRodó

Cicle Filmoteca «L'idiota»

Cinema Truffaut

Dimarts 10 de setembre 20.30h

Vera Chytilová, *Las margaritas* (1966)

Amb presentació d'Ingrid Guardiola (directora del Bòlit, Centre d'Art Contemporani de Girona). "Si en aquest món tot està corromput, estem corrompudes nosaltres també". A partir d'aquesta premissa, les dues protagonistes inicien un seguit d'escenes inconnexes on juguen a trencar amb el políticament correcte. L'obra va ser prohibida als cinemes de tradició txeca i l'autora va ser condemnada a l'ostracisme.

Dimarts 17 de setembre 20.30h

Werner Herzog, *El enigma de Kaspar Hauser* (1974)

Amb presentació de Daniel Pérez (Col·lectiu de Crítics/es de Cinema de Girona)

No coneix cap mena de llenguatge i ha viscut tota la seva vida apartat de la societat, en una cova. El film, basat en un cas real, narra la història de Kaspar Hauser; que va ser donada a conèixer gràcies al llibre de Jakob Wassermann publicat l'any 1908. El personatge es converteix en objecte d'investigació científica i social, després que un desconegut l'abandoni a les autoritats de Nuremberg l'any 1828.

Dimarts 24 de setembre 20.30h

Federico Fellini, *I Vitelloni* (1953)

Amb presentació d'Àngel Quintana (Col·lectiu de Crítics de Cinema de Girona)

"Vitelloni" era el terme amb el qual es designava els joves sense feina a Pescara, Itàlia, després de la Segona Guerra Mundial. El film adopta aquest nom, ja que presenta la història d'un grup de cinc joves que passen els seus dies sense fer res, deambulant dia i nit.

Dimarts 1 d'octubre 20.30h

Alice Rohrwacher, *Lazzaro Felice* (2018)

Amb presentació d'Imma Merino (Col·lectiu de Crítics de Cinema de Girona)

El film presenta la història de Lazzaro, un pagès de la zona de Laci, Itàlia. En un racó on és difícil trobar bonança, la resta de camperols i altres habitants, com Tancredi, el fill de la marquesa, s'aprofiten de Lazzaro. Malgrat tot, aquella comunitat aïlla a Lazzaro de la violència del món per concentrar-la en l'abús familiar. La cosa canvia quan decideixen sortir d'aquell indret a buscar fortuna.

Els idiotes imprescindibles: una mirada artística i literària a la figura de l'idiota

Dilluns 7 d'octubre 18.30h

Auditori del CC La Mercè

Diàleg entre Martí Peran i Esperanza López Parada.

A redós de l'exposició «L'Idiota» i del centenar de personatges que s'hi apleguen, la sessió proposa rondar al voltant de la figura de l'idiota a l'art, la literatura i el pensament per intentar reconèixer els seus atributs. O potser l'idiota es defineixi per no tenir qualitats?

La solitud poblada i l'escala caòtica

Dimarts 8 d'octubre a les 18.30h

La Virreina Centre de la Imatge (Barcelona)

Conferència de Peter Pál Pelbart i presentació del llibre *El Idiota. Ensayo sobre cualquiera y, a ratos, sobre arte* a càrrec de Martí Peran i Ingrid Guardiola.

Es tracta de pensar com les vides irreductibles, a partir dels seus rebutjos, impotències i singularitats, desafien la gramàtica del món i el desvien. La posada en escena de l'obra *Tellúrica* - un projecte esquizocènic de la Cia Teatral Ueinz, documentat en un curtmetratge de Mariana Lacerda- revela com l'art i la bogeria arriben a una dimensió còsmica i caòtica. D'altra banda, els personatges de László Kraznahorkai, en precipitar una catàstrofe, revelen la dimensió nihilista del món. A la sessió es presentarà el llibre de Martí Peran *El Idiota. Ensayo sobre cualquiera y, a ratos, sobre arte* a càrrec d'Ingrid Guardiola i l'autor.

Peter Pál Pelbart és filòsof. Professor al Departament de Filosofia a la Pontifícia Universitat Catòlica de São Paulo i membre del Nucli d'Estudis de Subjectivitat de Postgrau en Psicologia Clínica juntament amb Suely Rolnik. Coordina la companyia teatral Ueinz, formada per pacients psiquiàtrics a l'hospital de dia "A casa". Els seus temes són el temps, l'esquizofrènia i la biopolítica.

Més informació

972427627 bolit@ajgirona.cat www.bolit.cat

Descàrrega d'imatges i programa

<https://nextcloud.ajgirona.org/index.php/s/9yaywoW6f3K4LqG>

Ho organitza:

Amb el suport de:

Hi col·laboren:

Ho patrocina:

